

ZLOČIN U POPOVCU

Izvještaji sa praćenja

20. travnja 2009. godine – otvaranje glavne rasprave, čitanje optužnice, izjašnjavaње o krivnji, dokazni postupak

Raspravi su prisustvovali Vlatka Kuić, promatračica Centra za mir, nenasilje i ljudska prava-Osijek i Đuro Ivković, predstavnik OSCE-a.

Prije početka glavne rasprave Zamjenik ŽDO u Osijeku je izjavio da je pod istim brojem K-DO-8/03 od 16. travnja 2009. godine podignuta optužnica protiv Strajnić Boška, Vučenović Dragiša, Milanović Svetomira i Stanković Josipa zbog kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZ RH te je predložio da se, nakon što navedena optužnica postane pravomoćna, navedenim optuženicima sudi u odsutnosti i da se spoji sa ovim kaznenim postupkom.

Predsjednik vijeća otvorio je zasjedanje, objavio predmet glavne rasprave i sastav vijeća. Nitko nije imao primjedbi na sastav vijeća.

Konstatirano je da je pročitana presuda i rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske (VSRH) od 18. ožujka 2008. godine.

Čitanje optužnice

Željko Krpan, zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Osijeku, pročitao je optužnicu ŽDO-a u Osijeku, broj K-DO-8/03, od 12. svibnja 2003. godine.

Očitovanje o krivnji

Propisno upozoreni, svi optuženici su izjavili da se **ne smatraju krivima** za kazneno djelo koje im se optužnicom stavlja na teret.

DOKAZNI POSTUPAK

Optuženici su izjavili da je u međuvremenu sedmero saslušanih svjedoka preminulo.

Dokazni prijedlozi obrane

Branitelji I., II. i III. optuženika predložili su da se u tijeku dokaznog postupka pročitaju iskazi saslušanih svjedoka te su izjavili da ih nije potrebno ponovno neposredno saslušavati. Protivili su se prijedlogu za spajanjem ovog postupka sa kaznenim postupkom koji se vodi po optužnici ŽDO iz Osijeka od 16. travnja 2009. godine prema I.-okr. Bošku Strajniću i dr., jer su se, kako su to izjavili branitelji, u ovom kaznenom postupku stekli uvjeti za donošenje odluke.

Zamjenik ŽDO-a zatražio je rok od 8 dana radi očitovanja o prijedlozima branitelja.

Rješenje Vijeća

ŽDO-u iz Osijeka određen je rok od 8 dana radi očitovanja u pisanom obliku o prijedlozima obrane. Zatražit će se od Matičnog ureda Beli Manastir Izvod iz matične knjige umrlih za svjedoke koji su u međuvremenu preminuli.

Slijedeće ročište za glavnu raspravu zakazat će se naknadno pisanim putem.

Zapažanje promatrača:

Zastupnik optužbe pročitao je raniju optužnicu K-DO-8/03, od 12. svibnja 2003. godine, iako je optužnica izmjenjena u činjeničnom, zakonskom i pravnom opisu 12. ožujka 2004. godine, a na osnovu koje su se optuženici trebali izjasniti o krivnji.

09. lipnja 2009. godine –dokazni postupak

Raspravi su prisustvovali Vlatka Kuić, promatračica Centra za mir, nenasilje i ljudska prava-Osijek, predstavnik OSCE-a, konzul Republike Srbije u Hrvatskoj i novinar Glasa Slavonije.

Zamjenik ŽDO-a predložio je da se pročitaju iskazi već saslušanih svjedoka, a isto tako i iskazi svjedoka koji su u međuvremenu preminuli.

Branitelji su se suglasili sa navedenim dokaznom prijedlogom.

Drugih dokaznih prijedloga zamjenik ŽDO i branitelji nisu imali.

Konstatirano je da su pročitani:

- iskaz svjedokinje Dragice Đorđić,
- iskaz svjedoka Milana Kramara,
- iskaz svjedoka Slavka Jakopeca,
- iskaz svjedoka Roberta Gajšeka,
- iskaz svjedoka Zvonka Arlavog,
- iskaz svjedokinje Dragice Žganjer,
- iskaz svjedoka Franje Androića,
- iskaz svjedoka Josipa Šimuneka,
- iskaz svjedokinje Agate Čizmar,
- iskaz svjedokinje Kate Lonačarić,
- iskaz svjedoka Stjepana Šumige,
- iskaz svjedoka Ilije Stolnika,
- iskaz svjedoka Željka Jurčeca,
- iskaz svjedoka Petra Bošnjaka,
- iskaz svjedoka Vojislava Todorovića,
- iskaz svjedoka Stjepana Hertarića,
- iskaz svjedoka Josipa Kunovića,
- iskaz svjedoka Borisa Bolšeca,
- iskaz svjedokinje Slavice Gudlin,
- iskaz svjedokinje Marice Šumiga,
- iskaz svjedoka Gorana Kneza,
- iskaz svjedoka Proke Radivojevića,
- iskaz svjedoka Andrije Rudničkog,
- iskaz svjedokinje Slavice Mileusnić,
- iskaz svjedoka Branislava Jakića,
- iskaz svjedoka Damira Jurinića,
- iskaz svjedokinje Radinke Lončarić,
- iskaz svjedoka Milana Đurinjaka,
- iskaz svjedokinje Milice Galinec,

- iskaz svjedoka Milana Plešća,
- iskaz svjedoka Tome Jakopeca,
- iskaz svjedoka Miroslava Vardlje,
- iskaz svjedoka Josipa Kunovića,
- iskaz svjedoka Zvonka Geta,
- iskaz svjedoka Dragana Arnuša.

Izvršen je uvid u :

- smrtni list za Franju Vlaheka,
- preslike dozvole za sahranu Doroteje Vardlja,
- ostavinsko rješenje Općinskog suda u Osijeku za pok. Slavka Bana i za pok. Mariju Ban,
- rješenje Općinskog suda u B. Manastiru za pok. Stevana Čizmara, za pok. Antuna Milaka i pok. Mariju Milak,
- zapisnik o mrtvozorstvu pok. Stevana Čizmara,
- zapisnik sekcije za Doroteju Vardlja,
- nalog i zapisnik o pretrazi stana i dr. prostorija za II.-optuženika i III.-optuženika,
- PPOP za II.-opt.,
- nalog i zapisnik o pretrazi stana i drugih prostorija te vikendice za I.-opt.,
- imovna uvjerenja, izvode iz PE za I., II. i III. opt.,
- presliku medicinske dokumentacije za Stjepana Hertarića,
- PPOP, preslik popisa inventara kuće, preslik odobrenja za putovanje svjedoka Ilije Stolnika,
- potvrdu za prijelaz sa područja Baranje na područje bivše Jugoslavije za Zvonka Arlavog i Ilije Stolnika,
- PPOP za Emila Šmita, specifikaciju oduzetih predmeta od Emila Šmita,
- presliku dokumentacije tzv. TO Popovac i Krajine,
- presliku odobrenja za putovanje izvan područja Baranje za svjedokinju Slavicu Gruden,
- nalaz i mišljenje vještaka prihijatra dr. Željke Vukšić za III.-optuženika i sa raspravnog zapisnika od 13. studenog 2003. godine.

Na izvedene dokaze nitko nije imao primjedbi.

OBRANE OPTUŽENIKA

Obrana I.-optuženika Stojana Pavlovića

Optuženik je ostao u cijelosti kod obrane koju je davao tijekom istražnog postupka na zapisniku od 07. ožujka 2003., zapisniku sa glavne rasprave od 15. ožujka 2004. i od 16. ožujka 2004.

Optuženik je još dodao da je nakon prethodno provedenog postupka razgovarao sa svjedokom Damirom Jurinićem i pok. Josipom Kunovićem te od njih saznao da su na njih vršeni pritisci od predstavnika lokalne vlasti u Popovcu i policijskih službenika.

Misli da je u Popovcu tijekom rata bila spaljena samo jedna kuća, s tim što nije bio utvrđen točan uzrok požara.

Smatra da su neki svjedoci svjedočenjem u ovom postupku došli u položaj da koriste pravo na obnovu kuće, iako njihovi objekti tijekom rata nisu oštećeni.

Nesporno je da je bio član TO, da je imao zaduženu pušku te da je mobiliziran u TO, no nije želio imenovati osobu koja je donijela odluku o mobilizaciji stanovništva na tom području.

Kao član TO sa svojom jedinicom išao je po 7 dana na položaje, a nakon toga je 7 dana bio u selu i obavljao poslove u Mjesnoj zajednici (MZ) i na svom imanju.

Za vrijeme služenja vojnog roka u JNA (1964./65.) bio je obični vojnik i nije stekao nikakav čin. Napomenuo je da nije bio član Štaba niti na njegovom čelu, već da su članovi bili osobe koji su prije rata bili članovi SKJ, a koje ne želi imenovati jer oni više ne žive u Hrvatskoj.

Samo je sudjelovao u radu MZ, preko koje se bilo u kontaktu sa predstavnicima UNPROFOR-a. Tada je znao dolaziti u prostorije Štaba TO. Ondje je kontaktirao sa članovima Štaba koji su se bavili nabavom stvari potrebnih za život u selu, kao i obavljanja određenih poslova npr. istovar ugljena.

U Štab je dolazio i kako bi obavijestio o poslovima vezanim za humanitarnu pomoć.

Tvrdio je da nikada nije bio predsjednik MZ, već njezin član, a s obzirom da je imao punomoć Crvenog križa radio je i na poslovima zbrinjavanja izbjeglica. Zbrinjavao je i brinuo se o starijim i bolesnim osobama, među kojima su bili i pripadnici hrvatske nacionalnosti. Njima je dnevno pripadalo ½ kg kruha i ½ litre mlijeka, a među njima je bila i svjedokinja Milica Galinec.

Rekao je da je Izvršni savjet iz Belog Manastira slao dopise u MZ u kojima je navodio kako postupiti u određenoj situaciji. Smatra da je Izvršni savjet rukovodio cjelokupnom situacijom na tom poručju. Rekao je da je prije rata u Popovcu živjelo oko 1200 osoba hrvatske nacionalnosti te da misli da je tijekom 1991. godine u mjestu ostalo oko 200 Hrvata.

Sa III.-opt. Brankom Berberovićem je ponekad išao na položaje, dok je sa II.- opt. Đurom Urukalom, kao predsjednikom civilne zaštite, eventualno mogao razgovarati ukoliko je trebalo obaviti poslove iz tog područja, no ne sjeća se je li uopće bilo takvih razgovora.

Napomenuo je da je III.-opt. Berberović jedno vrijeme bio pripadnik TO, no da je nakon verbalnog i fizičkog sukoba sa Mileusićem bio razoružan te potom otišao na liječenje u psihijatrijsku ustanovu.

Obarana II.-optuženika Đure Urukala

U cijelosti je ostao kod obrane koju je dao na glavnoj raspravi 16. ožujka 2004. godine. U istrazi se branio šutnjom.

Dodao je da je bio predsjednik civilne zaštite u Popovcu i da je u njegovoj nadležnosti bilo organiziranje poslova koje su obavljali muškarci koji nisu bili obuhvaćeni vojnom obvezom, bez obzira na nacionalnost.

Nije imao popis žena koje su ostale u Popovcu niti je određivao da neke od njih idu raditi određene poslove. Smatra neistinitim navode svjedokinje Dragice Žganjer da ju je poslao u branje duhana. Rekao je da on nije bio zadužen za taj posao te da mu nije poznato tko je to odredio.

Poznato mu je da je tijekom rujna 1991. iz MZ primljena odluka o branju kukuruza, u kojemu su sudjelovali svi slobodni muškarci i žene iz mjesta. U branju kukuruza i on je sudjelovao. Taj je posao spadao u civilne poslove.

U pogledu vojnih dužnosti, naredbe je primao iz civilne zaštite u Belom Manastiru. Te su se dužnosti uglavnom odnosile na kopanje rovova za potrebe TO i čuvanje dalekovoda.

Rekao je da je bio član komisije za zbrinjavanje izbjeglica i da je došao u kuću svjedokinje Milice Galinec, no naveo je da nije istina da ju je tom prilikom vrijeđao i da joj je prijetio¹. Tom prilikom je vidio da u njenoj kući nema mjesta za smještaj izbjeglica, a to je rekao ostalim članovima komisije.

Obarana III.-optuženika Branka Berberovića

Optuženik je ostao kod obrane koju je dao tijekom saslušanja u policiji u svojstvu osumnjičenika 04. ožujka 2003., tijekom istražnog saslušanja 08. ožujka 2003. godine i glavne rasprave 16. ožujka 2004. godine.

Napomenuo je da nije istina da je Blešč Ivana nekoliko puta stisnutom šakom udario u predjelu glave i tijela prilikom ispitivanja u Štabu, kako je to uneseno u zapisnik tijekom saslušanja u istrazi, već da ga je 2 ili 3 puta otvorenim dlanom ruke udario po glavi, što je i svjedok Blešč potvrdio u svom iskazu.

Porekao je da je Slavici Gudlin prijetio kako je to navedeno u optužnici². Rekao je da nikada u nikoga u Popovcu nije uperio pušku. Priznao je da ju je jednom prilikom, prolazeći pokraj njezine kuće, vidio u dvorištu te da ju je tada u dobroj mjeri upozorio da pazi što priča o ljudima u selu. Rekao joj je da, ukoliko bude svašta pričala, to može biti sankcionirano jer je „ovo sada Krajina i ako je grije onda to nije hrvatsko sunce, nego krajinsko“.

¹ Izmjenjenom optužnicom br. K-DO-8/2003 od 19. ožujka 2004. godine optuženiku se više ne stavljaju na teret radnje počinjene na štetu svjedokinje Milice Galinec.

² Točkom I. izmijenjene optužnice od 19. ožujka 2004. optuženik se tereti da je u razdoblju od 23. kolovoza do 24. prosinca 1991. u više navrata mještanki Popovca Slavici Gudlin, uperivši u nju pušku, govorio da će ju ubiti i da ju više ne grije hrvatsko sunce.

Što se tiče događaja vezanog uz oštećenika Šumigu Stjepana³, odgovorio je da je istina da je došao do mjesta gdje je oštećenik radio, no ne odgovara istini da je došao obučen u vojnu uniformu i da je bio naoružan, već je bio obučen u civilnoj odjeći i za pojasom je imao zatakuta kliješta. S obzirom da je na licu svjedoka Šumige vidio otečena usta, pitao ga je da mu kaže koji ga zub boli, pa će mu on taj zub izvaditi da mu olakša bol. Nakon što je to rekao okrenuo se i otišao.

Izjavio je da se tako morao ponašati zbog prisutnosti stražara Strajnića, kako Strajnić ne bi rekao Dragiši Vučenoviću, članu Štaba, da je optuženik vidio Šumigu, a da mu nije ništa rekao.

Nakon što je III.-opt. Berberović iznio obranu, I.-opt. Pavlović je rekao da je III.-opt. neubrojiva osoba, da se liječio u psihijatriji i da ne zna tko mu je za vrijeme rata dao oružje.

Predsjednik vijeća je rekao da je III.-opt. Berberović bio ubrojav u vrijeme počinjenja kaznenog djela te da to proizlazi iz nalaza i mišljenja vještaka psihijatra.

Zamjenik ŽDO i branitelji I., II., i III. optuženih izjavili su da nemaju drugih dokaznih prijedloga.

Slijedeće ročište za glavnu raspravu zakazano je za **03. srpnja 2009. godine.**

03. srpnja 2009. godine – završni govori

Raspravi su prisustvovali: Đuro Ivković, Alan Schwarz – predstavnici OSCE-a u Hrvatskoj, Mladen Stojanović – Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, Daneja Šoštarec – studentica Pravnog fakulteta u Osijeku, predstavnik Konzulata Republike Srbije, Martina Franičević – Građanski odbor za ljudska prava

Izvjestava: Martina Franičević

Budući da nitko od stranaka nije imao daljnjih dokaznih prijedloga, predsjednik vijeća je konstatirao da je dokazni postupak dovršen, nakon čega su uslijedili završni govori stranaka.

Zamjenik Županijskog državnog odvjetnika u Osijeku je rekao kako smatra da je tijekom postupka utvrđeno da su optuženici počinili kazneno djelo na način i u vrijeme kako im se stavlja na teret izmijenjenim činjeničnim opisom optužnice br. K-DO-8/03 od 19. ožujka 2004., što proizlazi iz materijalnih dokaza i iz iskaza svjedoka, iz čega se može zaključiti kakvu su ulogu optuženici imali u inkriminiranom razdoblju na privremeno okupiranom području Baranje.

Predložio je da vijeće, uzimajući u obzir sve olakotne i otegotne okolnosti na strani svakog optuženika ponaosob, proglasi optuženike krivima i osudi ih po zakonu.

Branitelj I-optuženog je u svom završnom govoru istaknuo da niti jednim provedenim dokazom nije utvrđeno da su radnjama njegova branjenika ostvarena obilježja kaznenog djela iz čl. 120. st. 1. OKZRH. Iscrpno je analizirao iskaze svjedoka koji su teretili njegovog branjenika, navodeći kako su isti neistiniti i nelogični te da su davani pod prisilom. Naveo je da je njegov branjenik i prije inkriminiranog razdoblja bio ugledna osoba u selu, odnosno dobro situirani poljoprivrednik koji uzdržava svoju četveročlanu obitelj, dok su svjedoci koji ga terete ljudi slabijeg materijalnog stanja, te da je takva situacija u kojoj susjed zavidi drugome susjedu karakteristična za selo.

³ Točkom 1) izmijenjene optužnice optuženiku se stavlja na teret da je tijekom mjeseca rujna 1991. godine, susrevši mještana Popovca Stjepana Šumigu na prisilnom radu krunjena kukuruza, nakon što mu je član Štaba TO Dragiša Vučenović rekao da bi Stjepana Šumigu i Željka Jurčeca trebalo pretući, istome prišao naoružan i s kliještima zataknutima za pojas rekao da će mu kliještima počupati zube, nakon čega je Stjepan Šumiga u strahu za svoj život napustio mjesto Popovac i prešao na slobodni dio RH.

Slijedom navedenog, predložio je vijeću da njegovoga branjenika oslobodi krivnje. Naveo je da, ako vijeće ipak pronađe neke elemente njegove kaznenopravne odgovornosti, obrana smatra da bi se svrha kažnjavanja ispunila kaznom u visini vremena kojega je on tijekom ovoga kaznenog postupka proveo u pritvoru.

Braniteljica II-optuženog se u cijelosti pridružila završnom govoru branitelja I-optuženog, kao i završnom govoru koji je ona dala na ročištu održanom 08. travnja 2004. g., zaključivši kako je II-optuženi u prilikama koje su vladale u inkriminiranom razdoblju postupao na temelju svoje svijesti i savjesti, a ne u maniri ratnog zločinca.

Braniteljica III-optuženog je u završnom govoru navela da tijekom dokaznog postupka nije utvrđeno da je njen branjenik svojim ponašanjem povrijedio bilo koju odredbu ženevskih konvencija pa se tako u njegovim radnjama ne nalaze bitna subjektivna i objektivna obilježja kaznenog djela ratnog zločina protiv civilnog stanovništva za koje ga se tereti. Naime, njegova uloga svodi se na pripadništvo TO, odlazak na stražu i povremena dovođenja ili odvođenja na saslušanje, što ne može biti obuhvaćeno činjeničnim opisom kaznenog djela za koje ga se tereti pa, zbog svega navedenog, ona predlaže vijeću da u odnosu na III-optuženog donese oslobađajuću presudu.

I-optuženi Stojan Pavlović se u cijelosti pridružio završnom govoru svoga branitelja te je nadodao da se ne osjeća krivim ni za jednu radnju koja mu se optužnicom stavlja na teret. Smatra da su svjedoci, koji su ga teretili u ovom kaznenom postupku, iskazivali pod pritiskom osoba kojima je nakon reintegracije bio cilj etnički očistiti podunavska sela naseljena i srpskim stanovništvom. Zaključno je naveo da se nada kako će jednoga dana pred hrvatskim zakonima svi ljudi biti jednaki, bez obzira na njihovu nacionalnu pripadnost.

II-optuženi Đuro Urukalo se u cijelosti složio sa završnim govorom svoje braniteljice, dodavši da je svoj posao u inkriminiranom razdoblju radio na temelju naloga koje je dobivao od drugih iz CZ i MZ, zbog čega se ne osjeća krivim ni za jednu radnju koja mu se optužnicom stavlja na teret.

III-optuženi Branko Berberović se svojim završnim govorom u cijelosti pridružio svojoj braniteljici te je nadodao da se ne osjeća krivim za kazneno djelo za koje ga se tereti optužnicom, iako nije sporno da je bio pripadnik TO, da je nosio oružje kada je išao na položaje i da je svoje dužnosti obavljao u skladu sa zakonom.

Kako se više nitko nije javljao za riječ, predsjednik vijeća je konstatirao da je glavna rasprava završena, a ročište za objavu presude određeno je za 07. srpnja 2009. g. u 12,00 sati.